

BIBLIOTEKA

314-31

Z.47

Ridvan Dibra

Nudo

Roman

ÇABEJ
MCM

8541-31

047

Ridvan Dibra

Nudo

roman

PERPUSTAKA E
BEN HASS GIBOKASTER
N. S. INV
54066

MÇMÇABEJ

1

Të dielën e fundit të gushtit, Alfred D., njëri prej artistëve më në zë të Qytetit, mori një telegram, sipas të cilit duhet të paraqitej «urgjentisht» në Drejtorinë e Përgjithshme të Konvikteve. Mospërfillës në përgjithësi ndaj çdo gjëje që lidhej me Shtetin, Alfredi edhe kësaj radhe nuk u befasua aspak për ekzistencën e një drejtorie të tillë absurde në një qytet që s'kishte më shumë se dy-tre konvikte. Befasues, i çuditshëm e i pakuptimtë ishte për të vetëm telegrami, sipas të cilit duhet të paraqitej «urgjentisht» në atë drejtori. E ç'lidhje mund të kishte ai – një skulptor i papunë – me Drejtorinë e Përgjithshme të Konvikteve? Hamendësoi disa variante. Ndoshta e porosisnin për ndonjë punë tani në prag të vitit të ri shkollor, ndonjë prej atyre punëve stampë, që paraqisnin zakonisht një vajzë të ulur në stol, me librin e hapur mbi gjunjë dhe me vështrimin tretur diku në horizont. Ai kishte parë disa punë të tilla të vendosura në lulishetet në hyrje të konvikteve dhe gjithnjë kishte ndjerë dhimbje për ato vajza që mbanin mbi supe bronzin e rëndë, të detyruara nga gjithfarë skulptorësh mediokër. Gjithherë në raste të tilla ai provonte një ndjenjë të fortë bashkëfajësie, dhe një Zot e di ç'forcë e mbante për të mos i thyer daltat sapo hynte në studion e tij. Neveria e Alfredit për punë të tilla dihej botërisht, duke u bërë shpeshherë edhe anekdotike në rrethe të ngushta artistësh, ndaj dhe varianti i një porosisje mundshme nga ana e Drejtorisë së Përgjithshme të Konvikteve binte vetvetiu poshtë. Por ndoshta kësaj radhe porosisja mund të ishte më ngacmuese se herët e tjera. Ku i dihej? Ndoshta kësaj radhe zyrtarët e asaj drejtorie të çuditshme kishin vendosur t'i linin atij dorë të lirë në zgjedhjen e temës së punës dhe në realizimin e saj. Ku i dihej? Zyrtarët, në

përpjekjet e tyre të dëshpëruara për të ecur me kohën, jo rrallëherë kalonin edhe para saj, çka i bënte, domosdo, qesharakë e absurdë. Por këtë variant që e ngriti disi rrëmujshëm në kokë, Alfredi e rrëzoi sapo u kujtua për punën e tij të fundit, një nudo të mermertë që kishte skandalizuar bashkëqytetarët e tij, megjithëse në çastet e para të ekspozimit e kishin admiruar. Skulptura e tij e fundit ishte vendosur në njërin prej shesheve kryesorë të Qytetit (mania e zyrtarëve për të ecur me kohën edhe pa e kuptuar atë), duke joshur në fillim shikues të shumtë. Por më pas dikush kishte zbuluar gjurmë mëkati në atë lakuriqësi tronditëse, ndërsa një mësues letërsie që mbahej si njohës e kritik arti kishte dalluar edhe "mungesën e idealit estetik". Kaq kishte mjaftuar që turma t'i shihte me tjetër sy skulpturën dhe skulptorin: të nesërmen e përrurimit, në mëngjes herët, Alfredi kishte vërejtur me dhimbje se nudoja e tij ishte dëmtuar barbarisht në sy, në buzë, në gjoks, në pubis, gjithkund. Ashtu e masakruar, ajo të kujtonte një prostitutë të rrahur e të dhunuar mizorisht pikërisht nga ata që kishin kaluar me të netë të tëra. Me atë veprim barbar, ai Qytet i madh e i lashtë sikur kishte dashur ta pastronte e ta çlironte shpirtin e tij nga mëkatet e panumërta. Megjithëse jo në këto përmasa, Alfredi e kishte parashikuar, me ta filluar punën, se Qyteti do të reagonte ndaj nudos së tij, siç reagojnë në përgjithësi qytetet ndaj gjërave të reja dhe që s'i kuptojnë aty për aty. Për të gjitha këto pra, varianti sipas të cilit Drejtorja e Përgjithshme e Konvikteve mund t'i ofronte realizimin e ndonjë pune, duke u treguar dashamirëse ndaj tij dhe duke i lënë dorë të lirë, binte poshtë. Në një farë kuptimi ai ishte Djali Plangprishës i Qytetit. Mandej, Qyteti kishte me dhjetra skulptorë të tjerë, të aftë për punë si ato që ishin bërë deri më tash e që ishin vendosur anekënd. Atëhere, përse e ftonin të paraqitej urgjentisht? Ç'i duhej asaj drejtorie një skulptor, e për më tepër i papunë? Një Zot e merrte vesh. Sidoqoftë, vendosi të mos e vriste më mendjen e të duronte deri nesër, kur do të sqarohet gjithçka. As miqve s'kishte pse t'u fliste për atë telegram misterioz. As gruas. Deri nesër.

Të nesërmen në mëngjes Alfredi u zgjua i dërrmuar: kishte bërë një gjumë të keq, një gjumë si të arnuar me ëndrra gjithfarësh. Hodhi sytë nga e shoqja që flinte aty pranë dhe, si gjithherë në raste të tilla, u mrekullua nga qetësia e pafajësia që rrezatonte fytyra e saj. Si zakonisht këto kohët e fundit, e pyeti përsëri veten në e meritonte apo jo një grua të tillë, dhe po si zakonisht këto kohët e fundit dha një përgjigje pohuese, sipas një arsytimi që kishte në thelb përfundimin "se ai ishte artist, madje i njohur, dhe si i tillë meritonte edhe më shumë". Mbuloi shpatullën e zhveshur të gruas, e puthi lehtë në qafë dhe u ngrit nga shtrati. Njëherë deshi të rruhej, por pastaj ndërroi mendje, nuk ia vlente. U la me të shpejtë, u vesh dhe doli jashtë. Në rrugë u kujtua se nuk e dinte vendndodhjen e Drejtorisë së Përgjithshme të Konvikteve. Nxori telegramin, por edhe aty nuk shënohej gjë; dy-tre kalimtarë që pyeti e panë të çmeritur dhe i qeshën pas shpine. Intuitivisht mendoi se një drejtori e tillë mund ta kishte vendin vetëm në Bashkinë e Qytetit. Këmbët e çuan aty, nuk ishte gabuar. I treguan zyrën dhe ai trokiti disa herë, derisa një zë i mbytur, si të vinte nga thellësi shpellash, e ftoi të hynte. Hyri brenda dhe nuk u befasua shumë kur para i doli pikërisht C., njëri prej shokëve të tij të rinisë në hershme. C. ishte shëndoshur tepër, dhe me siguri nuk shkruante më vjersha si dikur. Vetëm fytyra i kishte mbetur po ajo: e lëmuar dhe me gropëza të vockla, që Alfredit i kishte kujtuar gjithmonë sipërfaqen e hënës.

– U befasove? – pyeti C., duke shtrënguar fort dorën e vogël të Alfredit.

Alfredi nuk tha gjë. U ul në njërin prej kolltukëve të zyrës, ndezi cigaren dhe soditi për disa çaste një mizë që

përpëlitej mes palave të perdes së najlontë. Pyetjeve rutinë të C., të zakonshme në kësi rastesh, iu përgjigj thatë me një «po» ose «jo».

– Me siguri, të duket qesharake ekzistenca e një drejtorie të tillë si kjo e imja? – pyeti C.

Alfredi përsëri nuk tha gjë.

– E megjithatë, të merresh sot me konviktet është një *imri i vërtetë, – vazhdoi C. pa u ndjerë i fyer nga heshtja e Alfredit, – Janë një mijë gjëra të vogla e të paparashikuara që të hanë shpirtin.*

– Dhe cilën prej këtyre një mijë gjërave të vogla e të paparashikuara ke lënë për mua? – e pyeti Alfredi, duke shtypur fundin e cigares në tavëll.

C. qeshi me të madhe, u shtriq në kolltukun aty pranë dhe pyeti:

– Me sa di unë, ti je i papunë?

– Po.

– Dhe si i tillë ke nevojë për para, megjithëse ju artistët, për hipokrizi, thoni të kundërtën.

– Po, kam nevojë për para.

– Kam një vend pune të lirë, mendova për ty.

– Cili është ai vend?

– Kujdestar në Konviktin e Femrave.

– Tallesh!

– Unë nuk tallem. Unë dua të ndihmoj një mik dhe kaq.

– E di ti se unë merrem me art?

– Po, e di. E kam parë atë femrën lakuriq.

– Dhe sipas teje, një punë e tillë bën për mua?

– Nuk e di. Unë di që është punë pa punë, si i thonë, sepse do ta bëjnë të tjerët, ti vetëm do të japësh urdhra. Di që do të paguhesh shumë mirë dhe kohë të lirë për ato skulpturat e tua do të kesh boll.

Alfredi ndezi një cigare tjetër. Propozimi i C. që në fillim i ishte dukur krejt absurd, tani kishte filluar ta ngacmonte.

– Prej sa vetash përbëhet personeli i Konviktit? – pyeti Alfredi.

– Njëzet, – u përgjigj C. – Të gjitha janë femra, përveç rojes, një plak që ha e pi në Konvikt.

– Po numri i konviktoreve?

– Vitin e kaluar ishin nëntëqind, sivjet janë një mijë.

– Po unë, me ç'cilësi do të jem aty? Me ato të një sulltani, apo të një eunuku?

Në fillim C. s' reagoi, pastaj kuptoi diçka dhe shpërtheu në një të qeshur të furishme që ia vuri në lëvizje gjithë qenien. Barku i hidhej sa lart-poshtë dhe prej syve i vareshin *kokrra të mëdha loti që, si pushonin për një çast në gropëzat hënore të faqeve, binin mbi tapetin e zyrës. Tëk-tëk.*

– Je fantastik, miku im, – gulçonte duke qeshur C. – Je i madh.

Alfredi u ngrit në këmbë: në zyrë bënte shumë vapë dhe atij po i merrej fryma.

– Atëhere, si vendose? – pyeti C. duke fshirë djersët nga qafa e trashë.

– Do të mendohem, – u përgjigj thatë Alfredi.

– Brenda kësaj jave duhet të vendosësh, – tha C. – Konvikti duhet të bëhet gati. Në tetor fillojnë mësimet.

– Nesër të kthej përgjigje, – tha Alfredi dhe doli nga zyra.

3

– Hë? – pyeti gruaja pa arritur të lexonte gjë në fytyrën krejt pa shprehje të të shoqit.

– Më kanë gjetur një vend pune, – tha Alfredi dhe u lëshua në njërin prej kolltukëve të kuzhinës. Ndezi një cigare dhe filloi të vëzhgojë me kërshtëri rrathët e kaltër të tymit. Po i ndodhte që, gjithnjë e më shpesh, të habitej pas formave të çuditshme që merrnin rrathët e kaltër, duke harruar kështu shijen dhe efektin qetësues të cigares. Mandej shikoi me bisht të syrit fytyrën si prej fëmije të së shoqes dhe për të kushedisatën herë ia bëri vetes pyetjen e zakonshme të këtyre kohëve të fundit: nëse e meritonte apo jo një grua të tillë. Si dha një përgjigje pohuese (si zakonisht këto kohët e fundit), u shtriq në kolltuk, duke ndjerë një mpirje të menjëherëshme të gjymtyrëve.

– Për ç'punë është fjala? – e pyeti gruaja.

– Kujdestar. Kujdestar konvikti.

– Ti kujdestar konvikti!?

– Po. Konvikt femrash.

Gruaja vuri dorën para gojës si të desh t'i zinte pritë ndo një fjale të papërshtatshme për momentin, dhe më pas shpërtheu në gaz. Qeshte lirshëm dhe me zhurmë, ashtu siç nuk kishte qeshur kurrë në jetën e vet i shoqi.

Alfredi, si përherë në të tilla raste, u ndie keq, në kujtesë i parakaluan vetëtimthi të gjitha tradhtitë (të voglat e të mëdhatë) dhe, si gjithmonë në të tilla raste, u betua para vetes të mos i përsëriste më ato: ajo grua që qeshte mreku-llisht bukur nuk e meritonte.

– Pranove? – Fytyra e gruas u bë serioze.

– Ku ta di unë, – u përgjigj mjegullt Alfredi, – më duket punë e çuditshme. Ti si thua?

- Ne kemi nevojë për para, - tha gruaja.
- Pra, ta pranoj?
- Unë them se po.
- Mos harro se është konvikt femrash...
- Aq më mirë, - tha gruaja, duke dalë nga kuzhina. Në dhomën tjetër dëgjohej një e qarë fëmije.

Të nesërmen Alfredi u paraqit përsëri në Drejtorinë e Përgjithshme të Konvikteve. Nënshkroi një kontratë njëvjeçare pune, piu një kafe me mikun e tij C. dhe u largua. Sipas kontratës duhej të fillonte punë që të nesërmen.

Në ora tetë të mëngjesit Alfredi u paraqit në Konviktin e Femrave, godina e të cilit ndodhej krejt ngjitur me të vetmin universitet që kishte Qyteti. Ishte një ndërtesë e vjetër, që të kujtonte më shumë një kazermë ushtarësh sesa një godinë konvikti. Alfredin e vunë në dijeni për meremetimet dhe zgjerimet e herëpashershme që i ishin bërë asaj, por gjithsesi ai e pati të vështirë ta përfytyronte se si mund të sistemohe-shin aty një mijë konvikto-re. Sidoqoftë, nuk e lodhi gjatë trurin me këso hamendjesh, sepse hesape të tilla nuk i takonin atij, ato duhej të ishin bërë prej kohësh në Drejtorinë e Përgjithshme të Konvikteve. Në orën nëntë, pasi kishte inspektuar të gjitha mjediset e Konviktit dhe kishte marrë shënime-t e duhura, bëri një takim me personelin. I pamësuar me takime të tilla e, për më tepër, të jepte urdhra, i la të tjerët të flisnin, pa e patur mendjen në ato që thuheshin. Ndër të gjitha fytyrat që ishin aty, vetëm ajo e rojtarit ia vlente të vëzhgohej: katrore, e ashpër, me vija të thella si kanione, ideale për t'u gdhendur në dru.

Mund ta paraqes me vetëm një zgavër të thellë e të zezë në dru mani, tha Alfredi. Kishte dashur të fliste me vete, por siç duket kishte folur me zë, sepse personeli aty reagoi.

– Jam dakord me të gjitha ato që thatë, – foli Alfredi pa i larguar sytë nga fytyra eshtake e rojtarit. – Më 1 tetor Konvikti të jetë gati, kjo është kryesorja. Mund të largoheni. Vetëm rojtari të qëndrojë.

Të gjithë u larguan, mbeti vetëm rojtari, që gjatë gjithë kohës s'kishte folur as edhe një fjalë, duke ngjasuar më shumë me një grumbull kockash lënë rastësisht aty, sesa me një njeri të gjallë. Alfredi e vëzhgoi përsëri me vëmendje: ishte e pamundur ta përcaktoje moshën e atij njeriu. Sytë i